

JAARVERSLAG 2019

PANORAMA
MESDAG
DEN HAAG HOLLAND

INHOUD

VOORWOORD	3
PROFIEL	4
MISSIE	4
VISIE	4
PRESENTATIES	5
STORM.....	5
VANAF HET HOOGSTE PUNT: LANDMETEN IN MESDAGS TIJD	6
HANNA DE HAAN: PANORAMA HESJTÈK #.....	6
LOUIS APOL OP NOVA ZEMBLA	8
NIEUWE INRICHTING VAN DE VASTE COLLECTIE	9
ONDERZOEK & BEHEER	10
ARCHIEF	10
BRUIKLENEN	10
RESTAURATIES	10
PUBLIEKSPROGRAMMA	11
EDUCATIE.....	11
PUBLIEKSACTIVITEITEN	12
MARKETING & COMMUNICATIE	13
PERS & PUBLICITEIT	13
SAMENWERKINGEN	13
IN CIJFERS	15
EVENEMENTEN.....	16
ORGANISATIE	18
BEDRIJFSZAKEN.....	18
VEILIGHEIDSZORG	19
INSTALLATIES	19
WINKEL	19
MUSEUMCAFE	19
BOUWZAKEN	20
TEAM	20
ORGANISATIESTRUCTUUR	21
PERSONELE ZAKEN.....	21
ZIEKTEVERZUIM	21
GELIEERDE INSTELLINGEN.....	24
MET DANK AAN	25
JAARREKENING	26

VOORWOORD

Met ruim 136.000 bezoekers blik Panorama Mesdag terug op een succesvol jaar. De tentoonstellingen *STORM*, *Vanaf het hoogste punt: Landmeten in Mesdags tijd* en *Louis Apol op Nova Zembla* werden lovend ontvangen door publiek en pers. Ook Mesdags *Panorama van Scheveningen* bleef vele scholieren en bezoekers uit binnen- en buitenland verwonderen. Panorama Mesdag werd met het rapportcijfer 8,1 door de jeugdige bezoekers *Kidsproof* verklaard. Avontuurlijke samenwerkingen werden aangegaan met onder meer de TU Delft en grafisch kunstenaar Hanna de Haan.

VERWONDEREN

Op 1 april 2019 werd ik directeur van Panorama Mesdag. Mijn hart ligt bij kunst en geschiedenis. Kunst verrijkt, geschiedenis biedt reflectie. Een wereld zonder dat is kleurloos en stuurloos. Een van mijn grote drijfveren om bij Panorama Mesdag te starten; het verschil te kunnen maken voor mensen, door hen een verrijking mee te kunnen geven. De verwondering, het vermaak, de beleving, de kennis, de zintuiglijke ervaring die het museum biedt, gun ik iedereen.

Met de ogen van een nieuwkomer heb ik het museum en de stad kunnen verkennen, wetende dat die onbevange blik maar tijdelijk zou zijn.

INSPIREREN

Panorama Mesdag heeft, met maar liefst drie jaar directiewisselingen, bewogen jaren achter de rug. Er zijn kussens opgeschud, het stof is opgewaaid en ook weer neergedaald en vervolgens een tijd blijven liggen. Tegelijkertijd zijn er allerlei ontwikkelingen gaande in het stedelijke, regionale, nationale, internationale, museale en culturele landschap. Het museum opereert binnen die 21e-eeuwse ontwikkelingen. De veranderingen om ons heen, vragen om te schakelen op de actualiteit en maatschappelijke relevantie in de vorm van een helder beleid met een duidelijke visie naar de toekomst.

VERRIJKEN

Nagenoeg iedereen in Nederland kent Panorama Mesdag en heeft er herinneringen aan. Als je er eenmaal bent geweest, vergeet je een bezoek nooit meer. Het biedt verrijking en ontroering. Zo'n bijzondere herinnering aan Panorama Mesdag gunnen we de hele wereld. Kunst verrijkt, kunst is helend.

Inmiddels is het jaar rond en zijn vele stappen gezet. Vele bezoekers wisten het museum te vinden en het panorama, de collectie en de tijdelijke tentoonstellingen te waarderen. Er is een nieuwe visie bepaald, de contouren van het nieuwe beleid zijn gezet.

Voorwaarts met vernieuwde vergezichten.

Minke Schat
Directeur

PROFIEL

Panorama Mesdag is een uniek museum rond het erfgoed van Hendrik Willem Mesdag en het Panorama van Scheveningen, zijn artistieke hoogtepunt. Het is een particulier museum met een vaste collectie van persoonlijke werken van Mesdag, zijn vrouw Sientje van Houten en tijdgenoten, met een aanbod van tentoonstellingen over 19de-eeuwse kunst, het fenomeen panorama en werk van hedendaagse kunstenaars.

MISSIE

Panorama Mesdag maakt het erfgoed van Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag – Van Houten toegankelijk tot in lengte van dagen voor een zo groot mogelijk publiek om generaties blijvend te verwonderen, inspireren en verrijken.

Het museum vervult deze missie door:

- Het bewaren, presenteren en bieden van een optimale beleving van het erfgoed van Hendrik Willem Mesdag
- Presentaties van tentoonstellingen op basis van (inter)nationale kunst uit Mesdags tijd, panorama's in context of (strand) leven aan zee
- Het nastreven van museale vernieuwing door het vervullen van een onderscheidende rol in het museale landschap
- Het zoeken van een open dialoog met een breed samengesteld publiek
- Het ontsluiten van kennis over de cultuurhistorische context van het panorama van Mesdag en van het panoramafenomeen
- Het genereren van zichtbaarheid met een aantrekkelijk, verrassend aanbod, in samenwerking met externe partners.
- In te spelen op actuele ontwikkelingen en zo maatschappelijk relevant te zijn.

VISIE

Panorama Mesdag verwondert, inspireert en verrijkt als uniek cultuurhistorisch fenomeen met een aantrekkelijk aanbod voor een breed publiek. Verwonderen door de magische illusie van het Panorama van Scheveningen.

Verwonderen via presentaties rond de unieke collectie van Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag – Van Houten . Met de magische illusie van het panorama als artistiek hoogtepunt.

Inspireren door het presenteren van tijdelijke hedendaagse betekenisvolle presentaties die aansluiten bij het gedachtengoed van Hendrik Willem Mesdag.

Verrijken met een uniek museaal aanbod via nieuwe invalshoeken, publieksbenaderingen en presentatievormen, samenwerkingsgericht, interactief en maatschappelijk betrokken en relevant.

PRESENTATIES

‘Een prachtdollectie met een mooie historie.’

Naast de vaste collectiepresentatie van en over Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag – Van Houten, realiseerde Panorama Mesdag in dit verslagjaar vier presentaties.

Een interessant programma van vier uiteenlopende tijdelijke tentoonstellingen trok een zeer divers publiek; van Haagse School-enthousiastelingen en specialisten in cartografie tot diegenen met een voorkeur voor maritieme geschiedenis en liefhebbers van hedendaagse grafische kunst. De tentoonstelling Panorama Hesjek # van Hanna de Haan luidde tevens de succesvolle start in van een reeks waarin hedendaagse kunstenaars reflecteren op het panorama als kunstvorm.

STORM

18.11.2018 – 03.03.2019

Woeste zeeën, dreigende luchten, ravage en vissersleed: in de tentoonstelling *STORM* werd op indrukwekkende wijze de vernietigende kracht van de natuur getoond. Het uitgangspunt was Mesdags weergave van de storm van 1894 in Scheveningen. De uitgesproken dramatiek en lelijkheid van zijn kapotte bommen staan haaks op de vredige Haagse Schoolschilderijen die we allemaal kennen. De meerdere versies, waar Mesdag jaren aan bleef werken, waren op deze tentoonstelling voor het eerst samen te zien. Ook was te zien hoe Mesdag teruggreep op de thematiek uit de vroege negentiende eeuw. Stormen waren een populair onderwerp voor schilders als Andreas Schelfhout, Johannes Christiaan Schotel, Louis Meijer en Jozef Israëls. Naast hun artistieke zeggingskracht hadden de verbeeldingen van stormen in de 19e eeuw ook een maatschappelijke functie. Zo kwamen tekeningen van kunstenaars als Schelfhout en Mesdag terecht in gedenkboeken.

Het project werd mede mogelijk gemaakt door de genereuze steun van het Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland, Stichting Schevenings Steunfonds en Stichting Mesdag-Van Houten.

Aantal bezoekers:

33.283

Projectleiding:

Laura Prins, conservator tentoonstellingen

VANAF HET HOOGSTE PUNT: LANDMETEN IN MESDAGS TIJD

31.03.2019 – 22.09.2019

Terwijl Hendrik Willem Mesdag vanaf het hoogste duin in Scheveningen in 1880 schetsen maakte voor zijn Panorama, trok de landmeter door het hele land om een nieuwe kaart van Nederland te maken. Zowel de schilder als de landmeter zocht het hoge punt in het landschap op: de een voor het creëren van een optische illusie en de ander voor het meten van afstanden. Wat zijn de verschillen in aanpak tussen de kunstenaar en de wetenschapper? In samenwerking met de TU Delft toonde Panorama Mesdag de geschiedenis van het landmeten aan de hand van de erfgoedcollectie van TU Delft Library en bruiklenen van het Kadastermuseum Arnhem en een particuliere verzamelaar. Dankzij de steun van de Gemeente Den Haag kon een landmeetexperiment op Mesdags *Panorama van Scheveningen* worden uitgevoerd. De uitkomst was verrassend: Mesdag was heel precies in zijn weergave van Scheveningen, op 10 graden na. Dit staat gelijk aan drie meter schildersdoek.

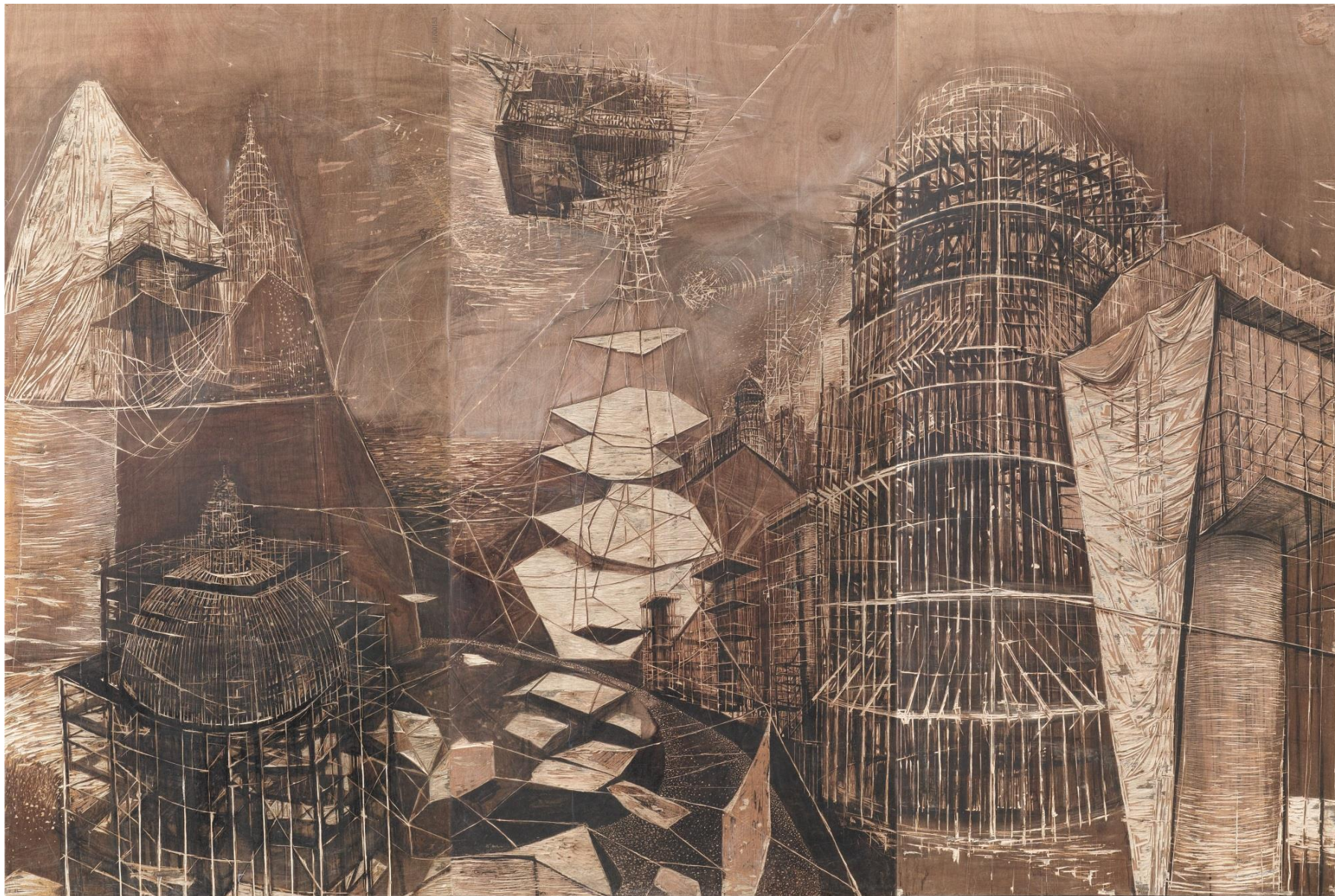
Totaal aantal bezoekers:	70.860
Projectleiding:	Laura Prins, conservator tentoonstellingen, Jules Schoonman, gastconservator namens TU Delft Library

HANNA DE HAAN: PANORAMA HESJTÈK

15.09.2019 – 06.10. 2019

De grafische kunstenaar Hanna de Haan maakte speciaal voor Panorama Mesdag een panoramische installatie van 20 houtplaten van 2.40 meter hoog en 1.20 meter breed, opgesteld in een cirkel. In deze grote installatie liep de bezoeker letterlijk een denkbeeldige stad aan zee in. Hanna de Haan is gefascineerd door grote steden en ze tekent overal het straatbeeld. Voor dit panorama liet zij zich inspireren door haar indrukken van Sao Paulo, gecombineerd met haar schetsen van onder andere Amsterdam. Alles in haar panorama is in beweging: bestaande gebouwen zijn gehuld in steigerdoeken, nieuwe architectuur is in aanbouw, helikopters vliegen aan en de golven zijn onstuimig. Behalve het panorama werden De Haans rubbings getoond - afdrukken van de houtplaten in waskrijt op Japans papier - schetsen, collages en driedimensionale objecten. Panorama Hesjtèk # was een succesvol begin van een reeks tentoonstellingen waarin hedendaagse makers reflecteren op het nog altijd actuele concept 'panorama'.

Totaal aantal bezoekers:	7.612
Projectleiding:	Laura Prins, Conservator
Tentoonstellingen	

Hanna de Haan, Panorama Hesjtek #, 2019

LOUIS APOL OP NOVA ZEMBLA

19.10.2019 – 01.03.2020

In de tentoonstelling Louis Apol op Nova Zembla gingen onze bezoekers op excursie naar het Hoge Noorden met de Haagse Schoolkunstenaar Louis Apol als hun gids. Deze specialist van winterlandschappen reisde in 1880 op de poolschoener Willem Barentsz naar Nova Zembla. In de vier maanden dat hij onderweg was, legde Apol met een grenzeloos enthousiasme de meest bijzondere ijsformaties, dieren en desolate landschappen vast. De reis zou hem de rest van zijn leven blijven inspireren. In de tentoonstelling werd aandacht besteed aan Apols werkproces, het leven aan boord en de invloed die de expeditie had op de rest van zijn carrière. In de Haagse Schoolzaal kon het publiek voor het eerst sinds 1901 Apols verloren *Panorama Nova Zembla* bewonderen. Speciaal bij de reconstructie van dit panorama creëerde Tristan Visser de soundscape.

Veel bezoekers lieten enthousiaste boodschappen achter in het gastenboek en ook de kunstpers oordeelde zeer positief. De tentoonstelling werd mogelijk gemaakt dankzij gulle bijdragen van Stichting Behoud Panorama Mesdag en Samenwerkende Maritieme Fondsen.

Aantal bezoekers:	45.500
Projectleiding:	Suzanne Veldink, Hoofd Museale Zaken
Publicatie:	S. Veldink, <i>Louis Apol op Nova Zembla</i> , Scriptum Art, Schiedam, 2019

Louis Apol, Een verlaten schip ingevroren in het ijs, 1880

NIEUWE INRICHTING VAN DE VASTE COLLECTIE

Vanaf 23.12.19 permanent

Behalve het indrukwekkende *Panorama van Scheveningen* beheert het museum ook een collectie schilderijen en tekeningen van Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag-Van Houten. De permanente opstelling van deze kunstwerken is vanaf 23 december 2019 in een nieuw jasje gestoken. De ene kant van de zogenaamde Mesdag-zalen is ingericht als klassieke schilderijenwand met schilderijen gemaakt door het echtpaar Mesdag-Van Houten. Hier maakt het publiek kennis met Sientje en Hendrik Willem en leert men meer over hun artistieke ontwikkeling. Op de tegenoverliggende wand is een grafisch vormgegeven tijdlijn van *Panorama van Scheveningen* te zien, met citaten, kunstwerken en reproducties. In deze 'biografie' is informatie opgenomen over het panorama-fenomeen, de totstandkoming van *Panorama van Scheveningen* en de verdere geschiedenis van het museum als familiebedrijf. Op deze manier hebben bezoekers meer kennis vergaard voordat zij het Panorama-platform betreden en wordt ook de minder talige bezoeker bediend: in een oogopslag wordt het verhaal van *Panorama van Scheveningen* duidelijk.

Projectleiding: Suzanne Veldink, Hoofd Museale Zaken
Ontwerp tijdlijn: KEEN, Den Haag

Mesdagzalen, nieuwe inrichting vaste collectie

ONDERZOEK & BEHEER

Op het gebied van het collectieonderzoek en -beheer werden grote stappen gemaakt. Erik van Boekel, student aan de Universiteit Utrecht, onderzocht voor het eerst de tentoonstellingsgeschiedenis van onze schilderijencollectie. Jildou Zandstra voorzag de schilderijencollectie van een achterkantbescherming en een nieuwe vilteninleg. Ook werd een start gemaakt met een nieuw meerjarenproject: de registratie van de collectie werken op papier. Dankzij een financiële bijdrage van Stichting Vrienden van Mesdag werden twee schilderijlijsten gerestaureerd.

ARCHIEF

In het archief werd hard gewerkt aan het registreren en ompakken van delen van het historische archief. Deze werkzaamheden vormen de opmaat voor verder onderzoek en de digitale ontsluiting van het materiaal. Het team registreerde en transcribeerde documentatie over de organisatie en uitvoering van een reizende tentoonstelling van Mesdags schilderijen in Amerika in 1902-1903, alsook het overgeleverde materiaal omtrent de afhandeling van Mesdags erfenis in de jaren 1915-1930.

BRUIKLENEN

Langdurige bruiklenen – IN

- Toon Dupuis, *Buste van Hendrik Willem Mesdag* (bruikleen Rijksmuseum, Amsterdam)
- Sientje Mesdag-van Houten, *Delftse vaas met droogboekje en Japanse waaier*, 1872 (bruikleen Collectie Stichting Oude Groninger Kerken, met dank aan de Gerrit van Houten Stichting, Groningen, sinds 2015)
- Sientje Mesdag-van Houten, *Portret van Hendrik Willem Mesdag*, 1906 (bruikleen particuliere collectie)

- Pieter de Josselin de Jong, *Koetsjes in de mist*, 1888 (bruikleen Stichting Mesdag-Van Houten)

Langdurig bruikleen - RETOUR

- Sientje Mesdag-van Houten, *Blauwe Chinese cloisonné vaas* (bruikleen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, met dank aan Museum Prinsenhof Delft, sinds 2015)

Langdurig bruikleen - UIT

- P. de Josselin de Jong, *Portret van Theo Bouwmeester*, olieverf op doek, 184 x 135 cm (inv.nr.146), Koninklijke Schouwburg, Den Haag (sinds 2001);
- H.W. Mesdag, *Avondstemming met maan*, olieverf op paneel, 164 x 114 cm (inv.nr.105); *Woelige zee*, 1894, olieverf op paneel, 77 x 128 cm (inv.nr.84); *Schepen met roeiboot*, 1902, olieverf op doek, 100 x 125 cm (inv.nr.77); *Avond*, olieverf op doek, 140 x 180 cm (inv.nr.73), alle vier Kanselarij der Nederlandse Orden, Den Haag (sinds 2006);
- H.W. Mesdag, *Bommen op het strand*, 1870, olieverf op doek, 91 x 176 cm (inv.nr.106), Bank Nederlandse Gemeente

RESTAURATIES

- Lijst bij het schilderij: H.W. Mesdag, *Strandgezicht met IJs*, 1891 (inv.nr.115)
- Lijst bij het schilderij: Sientje Mesdag-van Houten, *Vrouw bij hut in maneschijn* (inv.nr.89)

PUBLIEKSPROGRAMMA

'Great exhibition and nice to learn some history too'.

EDUCATIE

Op het gebied van educatie was sprake van een topjaar: via het Cultuurmenu en de Cultuurschakel maakten er meer schoolklassen kennis met Panorama Mesdag dan in voorgaande jaren.

Ook namen in juni 53 middelbare scholieren deel aan de expeditie Landmeten bij Panorama Mesdag. Deze les was opgezet in samenwerking met de Gemeente Den Haag, in het kader van de landelijke Geoweek.

Onder kinderen die met hun familie het museum bezochten, vond de speurtocht gretig aftrek. Door Museuminspecteurs werd het museum gewaardeerd met een 8,1. Met dit mooie cijfer is Panorama Mesdag officieel bestempeld tot een *'kidsproof'* culturele instelling.

PUBLIEKSACTIVITEITEN

Bij de tentoonstellingen was een groot aanbod aan publieksactiviteiten.
in aantallen

STORM

- 12 deelnemers muziekworkshop
- 40 deelnemers lezersrondeleiding TROUW
- 22 deelnemers rondleiding We Are Public
- 20 deelnemers tekenworkshop
- 40 deelnemers rondleiding museumkaart

VANAF HET HOOGSTE PUNT - LANDMETEN IN MESDAGS TIJD

- 15 deelnemers rondleiding We Are Public
- 80 deelnemers alumnibijeenkomst TU Delft
- 20 deelnemers rondleiding Hollandse Cirkel
- 53 deelnemers Geoweeek, i.s.m. Gemeente Den Haag

HANNA DE HAAN – PANORAMA HESJTEK

- 250 deelnemers aan 'meet the artist'

LOUIS APOL OP NOVA ZEMBLA

- 30 deelnemers rondleiding museumkaart
- 75 deelnemers lezing *Poles Under Pressure* NWO
- 30 deelnemers lezing Vrienden van Mesdag
- 15 deelnemers rondleiding We Are Public

OVERIG

- 200 gasten bij opening tentoonstelling Landmeten in Mesdags tijd
- 50 deelnemers onthulling Mesdag-banken in Scheveningen
- 80 gasten bij opening tentoonstelling Panorama Hesjtek #
- 300 gasten bij opening tentoonstelling Louis Apol op Nova Zembla

MARKETING & COMMUNICATIE

'Eén van de mooiste musea in de omgeving.'

De afdeling marketing & communicatie is verantwoordelijk voor diverse domeinen waaronder corporate, online, projecten, tentoonstellingen en presentaties.

De marketing- en communicatiestrategie richtte zich in 2019 op het bereiken van de bestaande doelgroepen, met extra aandacht voor families en expats, om zo meer (herhaal)bezoek aan het museum te generen.

ONLINE

Online marketing en communicatie is in 2019 een belangrijk onderdeel gaan uitmaken van de marketing- en communicatie strategie. Het updaten en verbeteren van de huidige website, de komst van de maandelijkse nieuwsbrief en actief gebruik van social mediakanalen, inzet van videocontent en inspelen op (online) storytelling, resulteerden in een groei van het aantal volgers en nieuwsbriefabonnees. Ook viel een groei te constateren in de betrokkenheid van een consistente en geïnteresseerde achterban.

STRATEGIE

De marketing- en communicatiestrategie voor specifieke projecten, tentoonstellingen en presentaties werd separaat opgesteld. Om de specifieke doelgroepen over te halen tot museumbezoek werd vooral ingezet op het genereren van vrije publiciteit in combinatie met betaalde media. Daarnaast is er veel aandacht geweest voor het organiseren van publieksactiviteiten in de vorm van rondleidingen, *meet the artists* sessies en workshops, met als doel het publiek verdieping te geven en meer betrokkenheid te bewerkstelligen.

PERS & PUBLICITEIT

De lokale, regionale en landelijke pers werd hoofdzakelijk benaderd door het verzenden van persberichten, nabellen van belangrijke persrelaties en het organiseren van persopeningen.

SAMENWERKINGEN

Ook in 2019 namen samenwerkingen met diverse Haagse partijen en media, zoals Den Haag Marketing, Cultuur aan Zee, Stadsdeel Scheveningen, weekkrant *De Scheveninger* en de werkgroep Museumplein Haags Uit Festival een belangrijke plaats in. Via deze partners en hun mediakanalen is Panorama Mesdag goed op de kaart gezet in 2019.

Opening Louis Apol
hoofd museale zaken Suzanne Veldink & directeur Minke Schat

IN CIJFERS

*'Veertig jaar geleden maakte dit schilderij als kind een enorme indruk.
Nu is het nog steeds bijzonder.'*

Bezoekresultaten in cijfers

136.703 bezoekers totaal, waarvan
18% buitenlands bezoek

39% regulier
33% museumkaart-volwassenen
04% museumkaart-kinderen
10% groepen
04% schoolbezoek
04% kinderen tot 12jr
2% kinderen 12-18jr
4% student

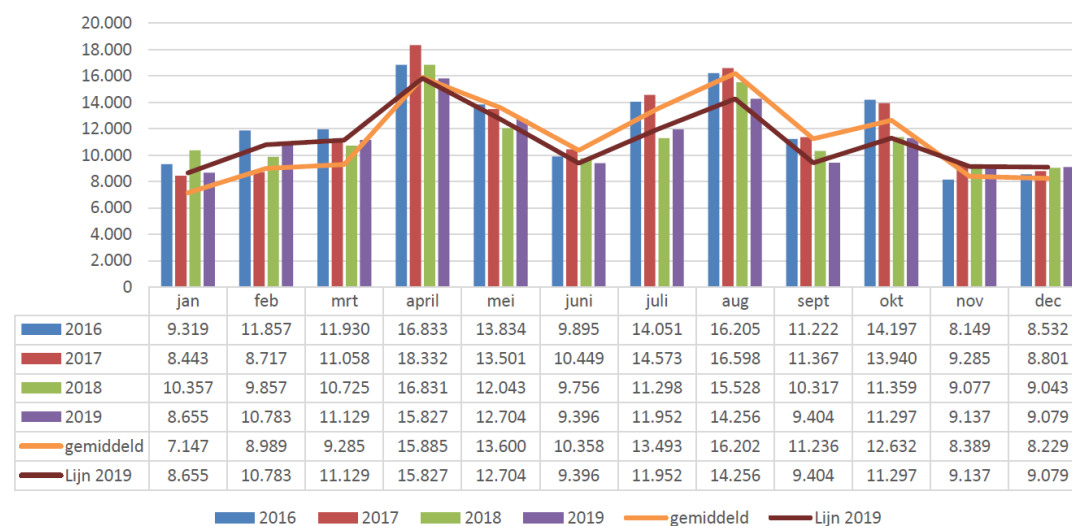
Online in cijfers

2.135 online ticketverkoop
178.469 uniek web-bezoek
1.122 facebook volgers
1.113 twitter volgers
310 instagram volgers
2.360 volgers maandelijkse nieuwsbrief

Persresultaten in cijfers

4 bijeenkomsten
7 persberichten
19 artikelen print, waarvan 3 internationaal
12 artikelen online, waarvan 2 internationaal

Bezoekaantallen 2016 – 2019

EVENEMENTEN

Uitmarkt Den Haag

Met de Haagse Uitmarkt werd traditioneel het culturele seizoen afgetrapt. Het eerste weekend van september presenteerde Panorama Mesdag samen met de Haagse musea het programma voor 2019-2020. Hiervoor werd een museumkwartier ingericht. Panorama Mesdag mocht rekenen op een team van enthousiaste vrijwilligers.

Tijdens de Uitmarkt werd een workshop gegeven door kunstenaar Hanna de Haan met een doe-het-zelf-panorama, waarbij kinderen net als Mesdag bij zijn panorama via een doorzichtige cilinder de contouren van hun omgeving konden schetsen. Het bleek een groot succes.

Opening Louis Apol op Nova Zembla

In het najaar opende de tentoonstelling Louis Apol op Nova Zembla in het bijzijn van vele bruikleengevers en een gezelschap van bijna 300 gasten.

ORGANISATIE

BEDRIJFSZAKEN

Het resultaat op de bedrijfsvoering na verrekening met de voorzieningen en reserves is € 68.360 negatief. Hierdoor daalde de algemene reserve tot € 112.407. De liquiditeitspositie was desondanks goed en stabiel.

Het resultaat werd met name veroorzaakt door de volgende factoren:

- Entreeverhoging in 2019 van € 9,17 naar € 9,63 excl. BTW
- Lichte daling in bezoekers naar 136.703. In de begroting 2019 was rekening gehouden met 145.000 bezoekers, tegen een gemiddeld lagere entreprijs
- De gerealiseerde marge van de winkelverkoop is met 53,2% lager dan de begrote marge van 57,5%, de gemiddelde besteding per bezoeker was € 2,11
- In 2019 is voor een totaalbedrag van € 41.500 aan subsidiebijdragen ontvangen ter dekking van tentoonstellingskosten
- Wegens een verbouwing bij de burens op de Zeestraat 65 heeft het museum extra kosten moeten maken, o.a. voor het inschakelen van juridische bijstand. Deze kosten zijn in 2019 gecompenseerd
- De lagere personeelskosten worden verklaard door een latere indiensttreding van de huidige directeur dan begroot, verlaging in

lopende dienstverbanden, niet begrote loonkostensubsidie en uitkeringen als gevolg van enkele langdurig afwezige medewerkers wegens ziekte

- De langdurig afwezige medewerkers zijn gedurende het 4^e kwartaal van 2019 extern ingevuld om de continuïteit te waarborgen
- De lagere huisvestingskosten worden verklaard doordat kosten voor structurele onderhoudswerkzaamheden, incl. bijbehorende advieskosten, aan de rotonde zijn geactiveerd op de balans in 2019 en niet ten laste van het resultaat gebracht. Daarnaast zijn onderhoudskosten uit 2018 die betrekking hebben op het onderhoud van de rotonde eveneens in 2019 geactiveerd
- De tentoonstellingskosten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Er zijn extra kosten gemaakt ten behoeve van de herinrichting van de vaste collectie.

Met de exploitatie kan Panorama Mesdag de openstelling bekostigen. Voor vrijwel alle projecten, tentoonstellingen en restauraties moet daarnaast extern geld geworven worden. Fondsenwerving en relatiemanagement zijn dan ook speerpunten voor de komende jaren

VEILIGHEIDSZORG

In 2019 is gewerkt aan optimalisatie van beleid, plannen, procedures en uitvoering van de veiligheidszorg. Dit wordt verder uitgerold in 2020.

INSTALLATIES

In dit verslagjaar is een start gemaakt met de actualisatie en optimalisatie van een MJOP (Meer Jaren Onderhoud Plan). Technische installaties worden hierin meegenomen. Tevens zijn verkenningen gestart op het gebied van duurzaam onderhoud. De werkzaamheden lopen door in 2020.

WINKEL

De winkel is een belangrijke stabiele factor voor het bedrijfsresultaat van Panorama Mesdag. De winkel blijkt naast museumwinkel ook een gewilde cadeau winkel voor de stad. De winkel van Panorama Mesdag is inmiddels een begrip in de museumwereld, waar andere musea veelvuldig langskomen voor tips en advies.

De gemiddelde besteding per bezoeker kwam in 2019 op € 2,11

MUSEUMCAFE

Panorama Mesdag heeft samen met horecapartner Cateringmeesters in 2019 geïnvesteerd in een vernieuwde constructieve samenwerking. Gezamenlijk wordt het gezicht en de beleving van het museum uitgedragen, met als doel het cultureel ondernemerschap te optimaliseren.

Het aantal bezoekers dat Panorama Mesdag bezocht via avondpartijen bleef gelijk ten opzichte van vorig jaar. Ondanks concurrentie op de markt ziet Panorama Mesdag blijvend ruimte voor groei, vanwege de unieke propositie van het museum.

BOUWZAKEN

RENOVATIE ROTONDE

In 2019 is officieel gestart met de renovatie van de rotonde.

Primair voorziet deze renovatie in het aanbrengen van een nieuwe stuc laag aan de buitenzijde van de rotonde die jarenlang geteisterd werd door weer en wind. In het voorjaar is gestart met de uitvoering. Het project zal in het voorjaar van 2020 worden voltooid.

DUURZAAMHEIDSONDERZOEK

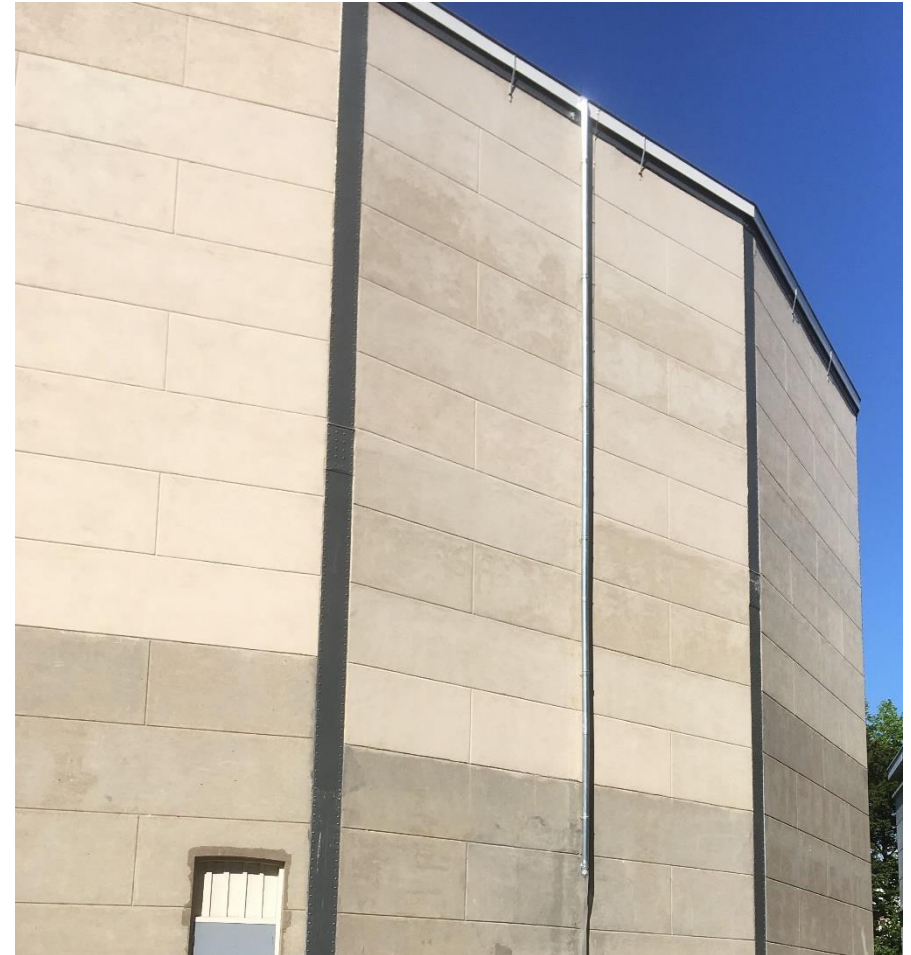
In 2019 is gestart met het onderzoek naar mogelijkheden voor het verduurzamen van de rotonde. Dit onderzoek heeft betrekking op de volgende deelgebieden:

- 1 Zontoetreding via het glas in de kap
- 2 Toepassen van energiezuinige verlichting
- 3 Isolatie van de buitenwand
- 4 Regulering van de vochttoetreding van het gebouw
- 5 Isolatie van het dak

Het onderzoek moet inzicht verschaffen in mogelijke scenario's en kosten-baten analyses van de verschillende deelgebieden. Op basis van de conclusies van het eindrapport kunnen vervolgens beslissingen worden genomen over investeringen voor de korte en lange termijn.

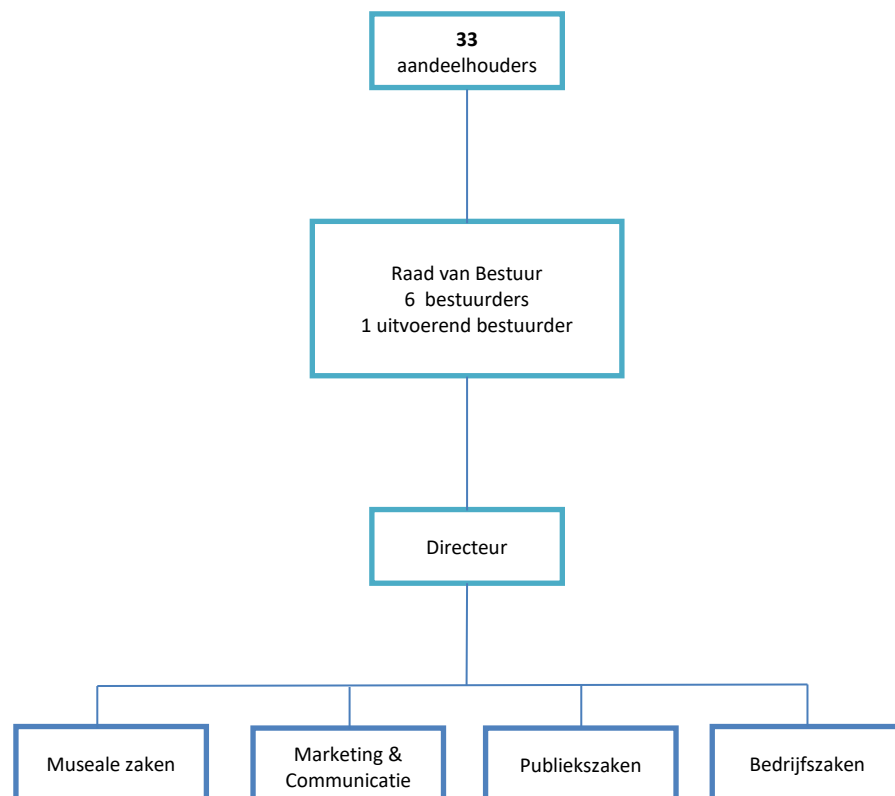
Naast de verduurzaming van de klimaatbeheersing van de rotonde worden de energie- en klimaathuishouding onder de loep genomen.

De resultaten zijn verder van belang als basis voor een nieuw Masterplan om het museum toekomstbestendig te maken.

TEAM

ORGANISATIESTRUCTUUR

PERSONELE ZAKEN

Vanaf 1 april 2019 is Minke Schat gestart als directeur, uitvoerend bestuurder. Tot die tijd heeft hoofd marketing & communicatie Martijn van Delft zich ingezet als waarnemend directeur, uitvoerend bestuurder.

In dienst waren in 2019 25 medewerkers, 13,7 fte

Aantal in dienst, 5 medewerkers

Aantal uit dienst, 2 medewerkers

Aantal inhuur, 3 medewerkers

ZIEKTEVERZUIM

In 2019 vond relatief veel en langdurig ziekteverzuim plaats.

Naast de zorg over collega's kwam hierdoor extra werkdruk bij het overige personeel te liggen. Daarnaast was inhuur van externe teamleden nodig.

SAMENSTELLING

Het personeel had ultimo 2019 de volgende samenstelling

Directie

Martijn van Delft – waarnemend directeur – tot 01.04.19

Minke Schat – algemeen directeur – vanaf 01.04.19

Museale Zaken

Suzanne Veldink - hoofd

Laura Prins – conservator

Jildou Zandstra – registrar

Dit team werd ondersteund door een flexibele schil van parttime medewerkers, stagiaires, vrijwilligers en een vaste poule van 8 museumdocenten.

Marketing & Communicatie

Martijn van Delft - hoofd

Caroline Rijks – medewerker

Het team werd ondersteund door strategisch adviseur, Heidi Van Damme

Bedrijfszaken

Marije Beckers – office & relatiemanager

Menno de Boer – facilitair manager

Diane Hogervorst - controller

Kim van der Plas - financiële administratie

Peter Provoost – technisch medewerker

Publiekszaken

Michel Bohn – manager publieksservice

Renée van Dansik – winkelmanager

Jaleesa Juda – assistent winkelmanager

Medewerkers Publieksservice

Verena Blok

Jesse Budel

Roos van der Horst

Alice van Huijzen

Isabella Mortenson

Jeanette Sluter

Georgio Spaans

Jos Verhoeckx

Roos Wentges

Vrijwilligers

Panorama Mesdag zou niet succesvol kunnen zijn zonder de inzet van de vrijwilligers. Met een poule van circa 28 vrijwilligers worden bezoekers met verve ontvangen, toelichtingen en rondleidingen gegeven en fungeren zij als intermediair tussen publiek en organisatie.

In 2019 werd afscheid genomen van 2 vrijwilligers die nieuwe of andere uitdagingen kozen; 3 van de vrijwilligers waren langdurig afwezig.

Er werden naast de gezamenlijke nieuwjaarsreceptie speciaal voor de vrijwilligers rondleidingen en borrels georganiseerd.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur had ultimo 2019 de volgende bezetting:

- De heer H. C. Grootveld, voorzitter
- Mevrouw E.C. Zonneville-Reigersman, secretaris
- De heer J. Bergwerff, penningmeester, vicevoorzitter
- Mevrouw S. van der Stok - de Clercq, bestuurslid collectie
- De heer M. Grasveld, bestuurslid bouw
- De heer R. Kiers, bestuurslid juridische zaken, HRM en marketing
- De heer M. van Delft, waarnemend uitvoerend bestuurder tot 01.04.19
- Mevrouw M.M. Schat, uitvoerend bestuurder vanaf 01.04.19

In 2019 kwamen Raad van Bestuur en directie 6 keer in vergadering bijeen.

Aandeelhouders en aandeelhouderscommissie

De aandeelhouders kwamen in 2019 een keer bijeen voor een algemene vergadering op 25 mei. Daarnaast kwam de aandeelhouderscommissie nog eens met de Raad van Bestuur bijeen op 10 december 2019.

Cultural Governance

Bij het uitvoeren van de bestuurstaken wordt de Code Cultural Governance gevolgd.

Code diversiteit

In de aankomende jaren is het beleid er op gericht om diversiteit méér te laten zijn dan de herkomst van de bezoekers en de achtergrond van medewerkers.

GELIEERDE INSTELLINGEN

Stichting Behoud Panorama Mesdag

Het bestuur van de Stichting kwam in 2019 twee keer bij elkaar ter vergadering. Conform de missie spande het bestuur zich wederom in voor het verlenen van steun voor de instandhouding van Panorama Mesdag, zodat het als cultuurhistorisch erfgoed toegankelijk is en blijft voor publiek. Stichting Behoud bezit de ANBI status en is daarmee cruciaal bij het verkrijgen van diverse vormen van sponsoring en fondsenwerving. Het bestuur van de stichting en de Raad van Bestuur kwamen in 2019 eenmaal in vergadering bijeen.

Het bestuur werd ultimo 2019 gevormd door

De heer P.J. Huurman, voorzitter
Mevrouw S.E.B. Kingma, secretaris
De heer W.R. de Boer, penningmeester

Stichting Mesdag-Van Houten

De Stichting Mesdag-Van Houten heeft zich als taak gesteld familieleden, in het bijzonder niet-aandeelhouders, bij het reilen en zeilen van Panorama Mesdag te betrekken.

De Stichting zet zich in voor het verwerven van bijdragen voor de verbouwing en voor de restauratie van de collectie schilderijen en om de onderlinge familieband te versterken.

Het bestuur werd ultimo 2019 gevormd door

Mevrouw M. Storm de Grave-Smit, voorzitter
Mevrouw J. A. Bijlstra-Verkerk, secretaris
De heer J. van den Hoven, penningmeester

Stichting Vrienden van Mesdag & Maten van Mesdag

De Stichting Vrienden van Mesdag steunt twee Mesdag musea: Panorama Mesdag en De Mesdagcollectie.

De schilder, verzamelaar en ondernemer Hendrik Willem Mesdag was in zijn tijd een van de meest invloedrijke personen in de Nederlandse kunstwereld. Hij stichtte twee musea.

De Stichting Vrienden van Mesdag & Maten van Mesdag maakten in 2019 een vernieuwingsslag. Een nieuw bestuur, een nieuwe organisatiestructuur. Vanaf 1 januari 2020 zijn de twee componenten van de stichting samengevoegd tot één vriendenclub, voor alle leeftijden. Leden van de vriendenstichting sluiten vriendschap met twee musea. De betrokkenheid van de vrienden is onmisbaar voor de bloei en ontwikkeling van het museum: Het ledenaantal stond eind van het jaar op nagenoeg 300. Naast de openingen van tentoonstellingen zijn de vrienden voor diverse activiteiten van beide musea uitgenodigd.

Het bestuur werd ultimo 2019 gevormd door

De heer N. Beets, voorzitter – tot 01.03.19
De heer A.W. Beelaerts van Blokland, voorzitter – vanaf 01.03.19
De heer C.P.A. Dedel, secretaris
De heer D. Liebman, penningmeester (waarnemend) tot 01.03.19
Mevrouw J. Hazewinkel, penningmeester vanaf 01.03.19
Mevrouw J.F. Hattinga van 't Sant – Hulleman, algemeen bestuurslid
Mevrouw J.S. Muntz-Beekhuis, algemeen bestuurslid

Het bestuur wordt geadviseerd door directeuren van beide instellingen.
De heer W. de Savornin Lohman, namens De Mesdag Collectie
Mevrouw M.M. Schat, namens Panorama Mesdag

MET DANK AAN

In 2019 ontving Panorama Mesdag subsidies, materiële en financiële schenkingen en legaten.

Enkele schenkers wensen anoniem te blijven.

Panorama Mesdag dankt alle gevers voor hun steun en betrokkenheid.

Renovatie & restauratie rotonde

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Fonds 1818

Collectie

Stichting Vrienden van Mesdag

Stichting Mesdag- van Houten

Stichting Vrienden van Mesdag

Tentoonstellingen en projecten

Gemeente Den Haag

Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland

Stichting Schevenings Steunfonds

Stichting Mesdag- van Houten

Stichting Behoud Panorama Mesdag

Stichting Samenwerkende Maritieme Fondsen

TU Delft

Stichting Stokroos

STROOM Den Haag

JAARREKENING

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Opbrengsten			
Entreegelden	953.878	993.758	954.260
Winkel	288.869	294.623	279.468
Bijdragen tentoonstellingen	41.500	0	2.000
Verkoop Museumkaarten	59.659	66.849	60.871
Audioguide	10.975	18.853	16.124
Rondleidingen	10.701	10.007	8.450
Verhuur museum	23.460	42.159	27.616
Catering	13.353	13.018	13.730
Vergoeding juridische kosten	27.500	0	0
Overigen	24.902	11.448	18.185
Totaal opbrengsten	1.454.797	1.450.715	1.380.704
Kostprijs			
Winkel	136.456	124.937	136.849
Inkoop Museumkaarten	56.401	62.683	56.495
Audioguide	14.400	14.688	14.400
Overigen	2.423	3.605	2.364
Totaal kostprijs	209.680	205.913	210.108
Marge	1.245.117	1.244.802	1.170.596
Kosten			
Personeelskosten	649.255	716.362	567.996
Huisvesting	214.141	295.519	226.565
Kantoor- en algemene kosten	142.116	135.025	129.567
Verkoopkosten	57.589	61.361	38.569
Tentoonstellingen (exploitatiekosten)	128.233	86.250	100.180
Afschrijvingen	81.404	84.289	82.036
Totaal bedrijfskosten	1.272.738	1.378.806	1.144.913
Financiële baten en lasten	-50.583	-40.517	-49.997
Netto resultaat voor belastingen	-78.204	-174.521	-24.314
Vennootschapsbelasting	9.844	0	14.173
Netto resultaat na belastingen	-68.360	-174.521	-10.141
In mindering op de algemene reserves	-68.360		-10.141
Mutaties algemene reserve			
Saldo 1/1	180.767		190.908
Verlies boekjaar	-68.360		-10.141
Saldo 31/12	112.407		180.767
Mutaties voorzieningen			
Schoonmaakkosten Panorama Mesdag			
Saldo 1/1	7.500		0
Dotatie t.l.v. het resultaat	7.500		7.500
Saldo 31/12	15.000		7.500

Den Haag, juni 2020

